

MYÖNTEISET MUUTOKSET PARISUHTEESSA
LAPSEN KUOLEMAN JÄLKEEN

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö
Hoitotiede
Pro gradu –tutkielma
Maaliskuu 2014
Sirpa Sjöblom

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö

SJÖBLOM, SIRPA: Myönteiset muutokset parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen

Pro gradu-tutkielma, 18 sivua

Ohjaajat: TtT, dosentti Anna Liisa Aho ja TtT, professori Marja Kaunonen

Hoitotiede

Maaliskuu 2014

Pro gradu -tutkielma koostuu kahdesta osasta. Tutkielman ensimmäinen osa on julkaisuharkintaan lähetetty artikkeli ”Myönteiset muutokset parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen”(Sjöblom S, Kaunonen M ja Aho AL), jossa tarkoituksena oli kuvata myönteisiä muutoksia vanhempien parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen. Tutkimuksen tiedonantajina olivat äidit (n=304) ja isät (n=32), joilla oli omakohtainen kokemus lapsen kuolemasta. Tutkimuspyyntö esitettiin surujärjestöjen verkkosivuilla ja jäsenpostituslistalla sekä internetin keskustelupalstoilla, joissa surevat vanhemmat olivat kirjautuneena. Tutkimusaineisto kerättiin elektronisella (e)-lomakkeella, joka sisälsi vanhempiin, heidän parisuhteeseensa ja kuolleeseen lapseen liittyviä strukturoituja taustamuuttujakysymyksiä, sekä yhden parisuhteeseen liittyvän avokysymyksen. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivista sisällön analyysia käyttäen.

Lapsen kuolema toi monimuotoisia myönteisiä muutoksia vanhempien parisuhteeseen. Myönteisiä muutoksia parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen olivat : parisuhteen merkityksen lisääntyminen, yhteisen elämäntarkoituksen löytyminen, puolison myötäelämisen kyvyn lisääntyminen, muiden perheenjäsenten arvostamisen lisääntyminen, tietoisien vuorovaikutuksen paraneminen ja parisuhteen pysyvyyteen panostaminen. Muutokset kohdistuivat vuorovaikutukseen, selviytymiseen, arvomaailmaan ja vanhempien identiteettiin. Tutkimustulokset antavat yksityiskohtaista tietoa vanhempien parisuhteen tukemiseen ja lisäävät ymmärrystä vanhempien parisuhteesta lapsen kuoleman jälkeen.

Tutkielman yhteenveto-osassa tarkoituksena oli kuvata miehen käyttäytymisen muutosta parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen, naisten näkökulmasta. Tutkimusaineisto koostuu edellä kuvatun empiirisen aineiston tiedonantajina olleiden naisten kokemuksista (n= 304). Naiset kokivat miehen muuttuneen välittävämmäksi ja ristiriitojen vähentyneen puolisoitten välillä. Naiset huomasivat myös miehen arvostavan lapsiaan enemmän kuin ennen lapsen kuolemaa ja miehet hyväksyivät puolison surun erilaisuuden.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää tunnistamalla naisten myönteisiä kokemuksia parisuhteessa ja jakamalla saatua tietoa eteenpäin, esimerkiksi vertaistukea kehitettäessä.

Asiasanat: parisuhde, lapsen kuolema, suru, muutos

ABSTRACT

University of Tampere

School of Health Sciences

SJÖBLOM, SIRPA:

Advisors: Anna Liisa Aho PhD, Assistant Professor and Marja Kaunonen PhD, Professor
Nursing Science

March 2014

This master's thesis consists of two sections. The first section is the research article "The positive changes in the relationship of the parents after their child's death" (Sjöblom S, Kaunonen M & Aho AL), which has been submitted for review. The purpose of this study was to describe positive changes in parents' relationship following the death of their child. The data were collected from mothers (n=304) and fathers (n=32) who had a personal experience on the death of their child. The research request was represented on websites of bereavement associations, on the mailing list of the members and on internet discussion forums, in which the grieving parents were signed into. The research data were collected through an electronic form, which contained structured background variables related to parents, their relationship and their dead child. In addition, the questionnaire included one open-ended question concerning the parents' relationship. The research data was analyzed using inductive content analysis method

The following issues were experienced as positive changes in the relationship of the parents after their child's death: The significance of the relationship increased, a common meaning of life was found, the spouse's empathy skills improved, respect for other family members increased, awareness of the interaction developed, and the stability of the relationship was more emphasized. The study results provide detailed information concerning support of parents' relationship. Furthermore, the results increase the understanding of the parents' relationship following the death of a child.

The literature section was to describe women's point of view, the positive changes in parents' relationship following the death of their child. The data consists of the experiences of women, who participated in the study and who told their husbands behavior changes in the relationship of the child's death. Mothers experienced that their husbands became more caring after the death of their child. There were also fewer conflicts in the spousal relationship. Husbands also became more caring towards their other children and they treasured their other children more than before the death of their child. Mothers also viewed that their husbands could accept their different grieving style.

The research results can be used to identify the women in a relationship a positive experience, and the sharing of information on, for example, in the form of peer support.

Key words: relationship, death of a child, bereavement, changes

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TARKOTUS	5
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
4.1	Tutkimukseen osallistujat	8
4.2	Aineiston analysointi	8
5	TULOKSET	8
5.1	Äitien taustatiedot	9
5.2	Naisten kokemat parisuhteen myönteiset muutokset	10
6	POHDINTA	11
6.1	Tutkimuksen eettisyys	11
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	12
6.3	Tutkimustulosten tarkastelu	13
6.4	Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	14
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	15
	LÄHTEET	16
	LIITTEET	19

1 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

Suomessa kuolee vuosittain noin 400 lasta. Suomen lapsikuolleisuus on pienimpiä maailmassa. Eniten lapsia kuolee kohtu- ja perinataalijankohtana. (Tilastokeskus 2011.) Lapsen kuoleman aiheuttama suru koskettaa vuosittain suurta joukkoa äitejä, isiä ja perheitä. Lapsen kuolema on tutkimusten mukaan elämän raskaimpia kokemuksia ja sen myötä myös menetetään unelmia ja toiveita, joita vanhemmilla on lapsestaan. (Koskela 2011, Alam ym. 2012.)

Avioparin keskinäisen suhteen ja vanhemmuuden ja lapsen suhteen välillä on läheinen yhteys. Lapsen kuolema ei voi olla vaikuttamatta myös parisuhteeseen. (Aho 2010, Dew & Wilcox 2011, Koskela 2011, Alam ym. 2012, Dyregrov ym. 2012.) Aikaisempien tutkimusten mukaan samassa kriisitilanteessa olevien henkilöiden, kuten lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien, kyky kommunikoida ja tukea toinen toisiaan voi heiketä. Surusta selviytyminen on vaikeaa, aiheuttaen pitkäkestoista tuskaa vanhemmille ja heidän parisuhteelleen. Tutkimustietoa on vähän siitä, miten tämä hätä jaetaan puolisoitten välillä. (Arnold & Gemma 2008, Buchi ym. 2009.) Tutkimusten mukaan erityisesti naiset kokevat parisuhteen vaikeana lapsen kuoleman jälkeen (Dyregrov ym. 2011, Lang ym. 2011). Naiset etäännyvät puolisoistaan (Dyregrov ym. 2011) ja osalla naisista on myös seksuaaliseen läheisyyteen liittyviä ongelmia (Arnold & Gemma 2008, Dyregrov ym. 2011, Lang ym. 2011). Naiset takertuvat suruun tiukemmin (Buchi ym. 2009, Dyregrov ym. 2012), ja kärsivät enemmän ahdistuksesta ja masennuksesta kuin miehet (Buchi ym. 2009, Cacciatore 2010, Dyregrov ym. 2012, Lang ym. 2011).

Toisaalta tutkimuksissa on oheislöydöksiin huomattu, että lapsen kuolemasta voi seurata myös myönteisiä muutoksia parisuhteeseen (Arnold & Gemma 2008, Aho ym. 2011, Gilmer ym. 2012). Puolisoiden välisellä suhteella on tähän ratkaiseva merkitys. Kyky kommunikointiin on parisuhteen keskeisin onnistumisen tekijä lapsen kuoleman jälkeen. (Swanson ym. 2007, Arnold & Gemma 2008, Wijngaards-de Meij 2008, Buchi ym. 2009, Kuhn 2008, Aho 2010, Cacciatore 2010, Dyregrov ym. 2011, Lang ym. 2011, Alam 2012.) Aikaisemmissa tutkimuksissa on huomattu naisten myönteisen käyttäytymisen tuoma muutos parisuhteeseen, mutta vastaavaa miesten parisuhteeseen tuomasta myönteisestä vaikutuksesta on vähän tietoa. Wijngaards-de Meij (2008) tutkimuksen mukaan miehet, joiden vaimot halusivat panostaa selviytymiseen ja parisuhteeseen, kokivat saavansa apua esimerkiksi surureaktioiden käsittelemiseen. Tutkimuksissa on todettu että miehet pitävät surussaan puolisoa tärkeimpänä tukijana (Aho 2010, Cacciatore 2010, Thompson ym. 2011, Titus ym. 2011).

Lapsen kuolemaan liittyvien tutkimusten mukaan sekä miehet että naiset ovat kokeneet seksuaalista lähentymistä parisuhteessa muun lähentymisen ohella (Swanson ym. 2007, Dyregrov ym. 2011). Isillä on todettu aiemmin toive uudesta lapsesta kuin äideillä (Arnold & Gemma 2008, Dyregrov ym. 2011). Lapsen kuolema saattaa muuttaa miesten tunteiden käsittelemistä ja tunteiden näyttämistä. Isät saattavat kokea itsensä myötätuntoisemmiksi kuin olivat ennen lapsen kuolemaa. (Arnold & Gemma 2008, Hogan 2008, Aho 2010, Lang ym. 2011, Dyregrov ym. 2012, Gilmer ym. 2012.) Toisaalta isät saattavat tukea puolisoaan intensiivisesti, mikä saattaa johtaa vahvan miehen roolin ottamiseen ja omien tunteiden tukahduttamiseen. Tutkimusten mukaan isät saattavat surra lapsen kuolemaa voimakkaasti ja pyrkivän selviytymään siitä omalla tavallaan (Aho 2010).

Myös miesten arvomaailma ja käsitykset hengellisistä asioista saattavat muuttua lapsen kuoleman jälkeen. Tämä saattaa myös vaikuttaa parisuhteeseen myönteisesti. (Arnold & Gemma 2008, Aho 2010, Koskela 2011.) Jotkut miehistä kokivat suruprosessin läpikäymisen aikaansaaneen heissä

vahvistumista ja henkistä kasvua. Menetyksen seurauksena miesten hengellinen elämä usein muuttui, ja aktivoitumisen kautta se vaikutti myös vanhempien parisuhteeseen (Koskela 2011).

Tämän yhteenveto-osan tarkoituksena on kuvata miehen käyttäytymisen muutosta parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen, naisten näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä tietoa niistä naisten kokemista myönteisistä muutoksista, joita he havaitsivat miehissään lapsen kuoleman jälkeen. Parisuhteessa tapahtuneiden myönteisten muutosten tunnistamisesta voi olla hyötyä esimerkiksi vertaistuessa ja tietoa näistä muutoksista voidaan jakaa eteenpäin.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Parisuhde on puolisoitten välinen, tietoinen ja tiedostamaton, emotionaalisen ja seksuaalisen vuorovaikutuksen molemminpuolinen tunneyhteys. Siinä eläessään ihminen kohtaa nykyisyytensä, menneisyytensä ja tulevaisuutensa. (Maksimainen 2010, Malinen 2011.) Parisuhdetta voi käsitellä ilman perhettä, mutta perhettä ei voi käsitellä ilman parisuhdetta. (Kontula & Haavisto 2009.) Toimivissakin parisuhteissa ristiriidat ovat väistämättömiä. Ratkaisevaa suhteen kannalta on, miten ristiriidat tunnistetaan ja miten niitä käsitellään. Kriisit mahdollistavat muutoksen ja samalla opitaan sietämään elämän keskeneräisyyttä, vastakkaisia ja ristiriitaisia tunteita suhteessa samaan ihmiseen ja omaan identiteettiin. (Kontula & Haavisto 2009, Maksimainen 2010.) Parisuhde määritellään tässä tutkimuksessa kahden aikuisen ja vanhemman suhteeksi, jotka ovat sekä emotionaalisesti, seksuaalisesti, että henkisesti vuorovaikutuksessa keskenään.

Tutkimusten mukaan vanhempien suruprosessin alkuvaiheessa lapsen kuolinsyy ja siihen liittyvät asiat korostuvat. Suru on hyvin yksilöllistä (Hogan 2002, Buchi ym. 2009), ja siinä on sukupuolten välisiä eroja (Aho 2010). Jos puolisoit osaavat ottaa surun erilaisuuden huomioon lapsen kuoleman jälkeen, lujittaa se parisuhdetta. (Buchi ym. 2009, Dyregrov ym. 2011.) Myös vertaistukiryhmä voi tuoda myös uutta positiivista ymmärrystä naisen ja miehen erilaiseen suremiseen (Parviainen ym. 2012).

Kansainvälisesti ei ole tutkittu naisten kokemuksia miehensä käyttäytymiseen tulleista muutoksista lapsen kuoleman jälkeen. Mikäli kokemuksia on raportoitu, ne perustuvat lähinnä oheislöydöksiin surututkimuksien yhteydessä. Aikaisemmissa tutkimuksissa äidit ovat kertoneet kokeneensa isien arvostavan lapsiaan enemmän kuin ennen lapsen kuolemaa, ja parisuhde parani vanhemmuuden arvostuksen myötä (Alam ym. 2012). Myös aikaisempia tutkimuksia isien identiteetti muutoksesta lapsen kuoleman jälkeen on sekä kansallisesti että kansainvälisesti vähäisesti. Useista isien surua kuvaavista tutkimuksista kuitenkin ilmenee, että isät kokevat myönteisiä muutoksia itsessään ja elämässään lapsen kuoleman jälkeen. (Barrera 2009, Aho 2010, Song 2010, Dyregrov ym. 2011, Koskela 2011.) Esimerkiksi McCreightin (2004) ja Arnold & Gemman (2008) tutkimuksissa havaittiin, että isät ovat lapsen kuoleman jälkeen myös vahvempia, suorasukaisempia ja sensitiivisempiä kuin ennen lapsen kuolemaa. Tutkimustulokset isien kokemista identiteetti muutoksista eivät kuitenkaan ole yhteneväiset, vaan niistä ilmenee, että lapsen kuoleman aiheuttamat muutokset ovat yksilöllisiä. (Hogan ym. 2002, Barrera ym. 2009, Dyregrov 2011).

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän yhteenveto-osan tarkoituksena oli kuvata miehen käyttäytymisen muutosta parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen, naisten näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä tietoa niistä naisten kokemista myönteisistä muutoksista, joita he havaitsivat miehissään lapsen kuoleman jälkeen.

Tutkimuskysymyksenä oli:

Minkälaisia myönteisiä muutoksia lapsen kuolema tuo vanhempien parisuhteeseen naisten kokemana?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimukseen osallistujat ja aineiston keruu

Kyselytutkimuksen laatimisen keskeinen päätös on se, miten valikoituu kohdejoukko tutkimukseen (Ronkainen ym. 2011). Tutkimusaineisto kerättiin joulukuun 2012 ja huhtikuun 2013 välisenä aikana vanhemmilta, joilta oli kuollut lapsi. Tutkimuksen osallistumisen kriteerinä oli omakohtainen kokemus lapsen kuolemasta. Lapsen kuolintapaa, kuolinikää, lapsen kuolemasta kulunutta aikaa ei rajattu tutkimuksessa.

Tutkimuspyyntö esitettiin surujärjestöjen (KÄPY- Lapsikuolemaperheet ry, Surunauha – Itsemurhan tehneiden läheiset ry sekä HUOMA – Henkirikoksen uhrien läheiset ry) verkkosivuilla ja jäsenpostituslistalla. Lisäksi aineistoa kerättiin internetin suljettujen keskustelupalstojen kautta, jossa lapsen kuoleman kokeneet vanhemmat ovat kirjautuneena (esim. facebook). Tutkimusaineisto kerättiin elektronisella lomakkeella, joka sisälsi vanhempiin, kuolleeseen lapseen ja parisuhteeseen liittyviä taustamuuttujia (ks. Taulukko 1) sekä yhden avoimen kysymyksen; *Minkälaisia myönteisiä muutoksia lapsen kuolema on tuonut parisuhteeseen?* Äitiin liittyvänä taustamuuttujina kysyttiin vastaajan sukupuoli, ikä, siviilisääty, koulutus, työssäkäynti, terveydentila, taustatietoja kuolleesta lapsesta sekä tyytyväisyyttä parisuhteen tämänhetkiseen tilaan. Tutkimusaineiston vastaajista 90 % (n=304) oli äitejä ja 10 % (n=32) isiä. Tämän tutkimuksen aineisto koostuu äitien vastauksista (n=304).

Huolellisesti laadittu ja testattu kyselylomake määrittelee myös sen, miten kohdejoukko vastaa tutkimuksen avoimiin kysymyksiin (Ronkainen ym. 2011). Lisäksi kyselylomakkeella toteutettu tutkimus antoi mahdollisuuden vastata tutkimukseen täysin anonymisti. Avoin kysymys oli laadittu siten, että tutkittavien oma näkemys asiasta pääsi esille. (Kylmä & Juvakka 2007, Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009.) Avoimessa kysymyksessä pyydettiin kuvailemaan minkälaisia myönteisiä muutoksia lapsen kuolema on tuonut suhteeseen, esimerkkeinä seksuaalisuus, vuorovaikutus tai yhdessäolo. Avoimen kysymyksen vastauksissa täytyi ilmetä parisuhteessa ilmenneitä myönteisiä muutoksia. Esimerkiksi kaikki sellaiset vastaukset hylättiin, missä kokemukset koskivat koko perhettä, eivätkä parisuhdetta. Tutkimuksen tulokset ovat käyttökelpoisia, mikäli on mahdollista saada monipuolista ja syvällistä ymmärrystä naisten kuvaamista myönteisistä muutoksista (Kylmä & Juvakka 2007) ja tässä tutkimuksessa tulosten nähtiin olevan käyttökelpoisia.

4.2. Aineiston analysointi

Aineisto oli järjestettävä hallittavaan muotoon, jotta sitä voitiin käsitellä. Kyselylomakkeen taustatiedot tallentuivat valmiiksi analysointia varten. Avokysymyksen vastaukset myönteisistä muutoksista voitiin tallentaa suoraan havaintomatriisiksi. (Ronkainen ym. 2011.) Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, koska tutkimusta parisuhteen myönteisistä muutoksista naisten näkökulmasta lapsen kuoleman jälkeen on vähän (Kylmä & Juvakka 2007, Hirsjärvi ym. 2009). Laadullisessa tutkimuksessa ominaista on induktiivinen päättely. Analysointi tapahtui aineistolähtöisesti. (Burns & Grove 2007, Kylmä & Juvakka 2007.)

Aineiston analyysin ensimmäinen vaihe oli aineiston kokonaisuuden hahmottaminen. Tässä tutkimuksessa keskityttiin myönteisiin muutoksiin parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen naisten kokemina ja huomioitiin sitä, minkälaisia yleisiä aiheita aineisto sisälsi ja miten asioita esitettiin. Aineiston analyysivaiheessa oli tärkeää, että tutkija kykeni tarkastelemaan tutkittavaa aihetta tutkimuksen osallistujien näkökulmasta. (Ronkainen ym. 2011.) Äitien kirjoittamia vastauksia luettiin aluksi moneen kertaan läpi. Alkuperäisistä vastauksista etsittiin parisuhteeseen tulleita myönteisiä muutoksia (Kuvio 1). Analyysiyksiköksi valittiin lause tai ajatuskokonaisuus.

Analyysin toisessa vaiheessa tehtiin tulkintaa tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007, Ronkainen 2011) ja löydetyt alkuperäisilmaukset pelkistettiin ja pelkistykseen lisättiin kutakin vastaajaa kuvaava tunniste (esim. äiti 184). Aineistosta esiin nousevat myönteiset muutokset koodattiin ja muutoksia tukevia tekijöitä kuvaavat lausumat ja käsitteet ryhmiteltiin, yhdistettiin ja nimettiin. Analysoinnin edetessä lausumat ja käsitteet alkoivat toistua, joten voidaan olettaa, että tutkimuskysymykseen saatiin vastaukset. (Kylmä & Juvakka 2007.)

Koko tutkimusaineisto muodostui 872 pelkistetystä ilmauksesta. Tämän tutkimuksen aineisto muodostui osasta siitä. Analyysia jatkettiin yhdistämällä samaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaukset ja ryhmittämällä ne alakategorioiksi ja nimeämällä sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Aineistosta muodostui samansisältöisiä alakategorioita (4 kpl). Muodostetut kategoriat nimettiin aineistolähtöisesti. (Kylmä & Juvakka 2007, Ronkainen ym. 2011.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Äitien taustatiedot

Tutkimuksen tiedonantajina olivat lapsen kuoleman kokeneet äidit (n=304). Äidit olivat iältään 25–64 -vuotiaita (Taulukko 1). Valtaosa äideistä oli parisuhteessa (96 %). Äideillä oli pääosin ammatillinen koulutus tai korkeakoulututkinto. Äideistä 64 % oli työelämässä. Eniten lapsia oli kuollut kohtuun (34 %) tai sairauden seurauksena (33 %). Noin puolet lapsista (49 %) oli kuollut alle yhden päivän ikäisenä, mutta myös vanhempana kuolleita lapsia 3-10 vuodesta (6 %) ja yli 10–34 ikävuoteen asti (13 %) oli kuollut. Vastaushetkellä parisuhteeseen lapsen kuoleman kokeneen vanhemman kanssa äidit olivat erittäin tyytyväisiä (39 %) tai melko tyytyväisiä (53 %) (Taulukko 1).

Taulukko 1. Äitien taustatekijät

Taustamuuttuja	Äidit (n= 304)	
	n	%
Ikä		
25–29	49	16
30–39	154	51
40–49	65	21
50–64	36	12
Siviilisäät		
Parisuhteessa	297	96
Ei parisuhteessa	11	4
Ammatillinen koulutus		
Ei ammatillista koulutusta	7	2
Ammatillinen koulutus	139	46
Korkeakoulututkinto	158	52
Sosioekonominen tausta		
Työelämässä	195	64
Ei työelämässä	109	36
Lapsen kuolinsyy		
Sairaus	103	34
Tapaturma/onnettomuus	16	5
Kätkettykuolema	21	7
Kohtukuolema	102	33
Itsemurha	14	5
Henkirikos	6	2
Muu	42	14
Lapsen kuolinikä		
1 päivä tai vähemmän	148	49
Yli 1 päivää – 7 päivää	27	9
Yli 7 päivää – 3 vuotta	74	24
Yli 3 vuotta – 10 vuotta	19	6
Yli 10 vuotta – 34 vuotta	36	12
Kuolleen lapsen sukupuoli		
Tyttö	129	42
Poika	174	57
Ei tiedossa	1	0,3
Tyytyväisyys parisuhteeseen lapsen kuoleman kokeneen isän kanssa		
Erittäin tyytyväinen	114	39
Melko tyytyväinen	155	53
En tyytyväinen/tyytymätön	11	4
Melko tyytymätön	11	4
Erittäin tyytymätön	3	1

5.2 Naisten kokemat parisuhteen myönteiset muutokset

Naiset kokivat myönteisinä parisuhteen muutoksina lapsen kuoleman jälkeen **miehen muuttumisen välittävämmäksi, ristiriitojen vähentymisen, lasten arvostamisen lisääntymisen ja puolison surun erilaisuuden hyväksymisen.** (Kuvio 2.)

Miehen välittävämmäksi muuttuminen tarkoitti *miehen puhumisen lisääntymistä* ja erityisesti *miehen tunteista puhuminen lisääntyi*. Lisäksi miehen välittämäksi muuttumiseen liittyi *miehen helpompi virheiden myöntäminen ja miehen arvostus rahaa kohtaan väheni*. Myös *miehen läsnäolo lisääntyi* parisuhteessa. Naiset kokivat *miehensä huomioivan puolisoa paremmin* ja heidän *lohduttamisen kykynsä parantuneen* lapsen kuoleman jälkeen.

”Mies on ollut enemmän läsnä ja oppinut ottamaan minua puolisona huomioon. Mies on myös oppinut lohduttamaan ja myöntämään virheensä.”

”Lapsen kuollessa puoliso pudotti hetkeksi kovan, miehisen kuorensa ja näin hänen ensimmäistä kertaa itkevän. Se tuntui minusta hyvältä, tuntui kuin olisin lähentynyt henkisesti tasolla hänen kanssaan.”

Ristiriitojen väheneminen sisälsi *riitojen vähentymisen ja turhien asioiden hermoilemisen vähenemisen*. Naiset kokivat, että miehet näkivät ristiriitatilanteet oikeassa mittakaavassa, turhista asioista ei hermoiltu enää samalla tavalla kuin ennen lapsen kuolemaa. Naiset kertoivat erityisesti siitä, että ristiriitojen vähenemiseen liittyi *väkivallan ja mustasukkaisuuden väheneminen* parisuhteessa.

”Voin puhua mieheni kanssa asioista, mistä ennen lapsen kuolemaan emme puhuneet. Mies myöskään ei enää ollut väkivaltainen minua kohtaan.”

”Voin kuvitella että mikäli meiltä ei olisi kuollut lapsi, riitelisimme siitä, että nimenomaan minä halusin lapsia meidän perheeseemme, hän ei niinkään. Samalla suhdetta hiertäisi se, että olen ollut jo vuosikausia kotiäitinä ja hän tienaa.”

Lasten arvostamisen lisääntymisessä muodostivat elossa olevat lapset tärkeän osan muutoksesta, jossa naiset kokivat puolisoitensa muuttuneen. Naiset kokivat miehien *arvostavan lapsiaan enemmän* kuin ennen lapsen kuolemaa, ja parisuhde parani vanhemmuuden arvostuksen myötä. Lasten arvostamiseen liittyi myös *rakkauden lisääntyminen lapsia tai lapsenlapsia kohtaan*. Miehet halusivat olla enemmän läsnä lapsiensa kanssa ja miesten arvot muuttuivat, miehelle lapset muuttuivat elämän tärkeimmäksi asiaksi. Lisäksi vanhemmat kokivat *toisen lapsen syntymisen eheyttävänä* tai saattoivat *sopia adoption hakemisesta*. Naiset kokivat, että miehen lisääntynyt arvostus lapsia kohtaan saattoi ilmetä nopealla päätöksellä adoption hakemisesta ja toi siten myönteisyyttä parisuhteeseen.

”Puolisoni on erittäin hyvä ja lapsia arvostava isä. Kantaa vähintään puolet perheen pyörittämisen taakasta. Parempi isä kuin kukaan muu tuntemani. Tiesin että hän on hyvä isä jo ennen esikoisen kuolemaa, mutta menetys on tehnyt meistä parempia vanhempia...Ja fakta on että naisen ja parisuhteen onnellisuuteen vaikuttaa juuri tuo vastuunkanto. Odotan nyt neljättä lastamme...”

”Näin hän osaa arvostaa enemmän lasten kanssa vietettyä aikaa, koska tietää mitä on menettänyt.”

Puolison surun erilaisuuden hyväksymiseen sisältyi toisen surun kunnioittamisen lisääntyminen. Isät kunnioittivat ja ymmärsivät puolisoitensa erilaista ja eritahtista surua sekä erilaisia selviytymiskeinoja.

”Eri tavoin sureminen toi omanlaisen perspektiivin suremisprosessille, mutta myös miehen ja naisen suremisen erot piti hyväksyä. Naisena äitinä koen asiat syvemmin ja tunteikkaammin. Miehellä huolehtimisvietti korostui, joka kannatteli koko perhettä vaikeampina hetkinä.”

”Kun en itse pystynyt ottamaan vastuuta perheestämme, mieheni hoiti käytännön asioita oman surunsa keskeltä. Hän huolehti parhaansa mukaan kahdesta tyttärestämme.”

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusaiheen valinta oli perusteltua tutkimustiedon puutteen ja tutkimustiedon hyödyntämisen näkökulmasta. Aikaisempaa suomalaista tutkimusta aiheesta ei ole tehty. (Pietarinen 2002.)

Tutkimuksen tuottaman tiedon avulla naisten kokemuksia parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen voidaan hyödyntää vertaistukea tai koulutusta suunniteltaessa. Tutkimusaihe on eettisesti perusteltu, jos tutkimuksella tuotetun tiedon avulla voidaan edistää osallistujaryhmän hyvää (Kylmä & Juvakka 2007).

Tämän tutkimus on osa laajempaa surututkimusprojektia ja tutkimuksen toteuttamiseen oli saatu luvat surujärjestöiltä ja internet-ryhmien moderaattoreilta. Tutkimukseen osallistujat saivat tietoa tutkimuksen tarkoituksesta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Naiset antoivat tietoisesti suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta vastaamalla e-lomakkeeseen. Kyselylomakkeella toteutettu tutkimus antoi mahdollisuuden vastata täysin anonymisesti ja vastaajien anonymiteetti säilyi koko tutkimuksen ajan.

Kyselylomakkeen kysymykset olivat selkeitä ja naisten yksityiskohtaiset vastaukset vähensivät mahdollista tulkintaa. Tutkimustuloksena raportoidaan naisten kokemukset parisuhteen myönteisistä muutoksista sellaisenaan kuin ne aineistosta nousevat (TENK 2012). Tutkimuksen jokaisessa vaiheessa noudatettiin hyviä eettisiä periaatteita ja kunnioittaen naisia, joilta on kuollut lapsi (ETENE 2001). Suru ja siitä selviytyminen ovat eettisiä ja sensitiivisiä tutkimusaiheita ja sensitiivinen tutkimus edellyttää tutkijalta eettisesti korkeatasoista toimintaa koko tutkimusprosessin ajan (Aho & Kylmä 2012).

Erityisesti laadullisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa tutkijan on tasapainoitettava yksityisyyden ja tutkimukseen osallistuneiden suojelemisen välillä (Aho & Kylmä 2012). Tässä tutkimuksessa tutkimusaineisto oli hyvin runsas, joten anonymiteetin ylläpitäminen on helpompaa. Koska aineisto oli kerätty e-lomakkeella surujärjestöjen verkkosivuilla ja jäsenpostituslistalla sekä internetin keskustelupalstoilla, ei tutkijan ja vastaajan välille muodostu henkilökohtaista suhdetta.

Tämä mahdollisti naisten vapaamuotoisen vastaamisen. Toisaalta tämä aiheutti sen, että naisten kokemuksia parisuhteesta lapsen kuoleman jälkeen ei pystytty tarkentamaan. Naisten mahdollisuus ilmaista omia kokemuksiaan vapaasti on lisännyt rehellisen ja totuudenmukaisen kokemuksen kuvaamista. Tutkimuksen eri vaiheissa voitiin palata tutkimusaineistoon, sillä aineisto oli tutkijan käytössä koko analyysin ajan. Analyysi tapahtui induktiivisesti tutkimuskysymyksen avulla ja eteni

sisällönanalyysin mukaisesti. Aineiston analyysia ja tulosten luotettavuutta vahvistaa yhteistyö aihepiirin hyvin tuntevien ohjaajien kanssa. (Kylmä & Juvakka 2007.) Tutkimusaineisto on säilytetty asianmukaisesti ja aineisto on ollut vain tutkijan käytössä. Aineisto on myös hävitetty hyvän tieteellisen käytännön periaatteita noudattaen tutkimuksen valmistuttua.

Aineiston analyysi on pyritty kuvaamaan tarkasti, ja sen vaiheista on tehty taulukko ja kuvioita. Alkuperäisilmaukset mahdollistavat seurata aineiston analyysia ja tutkijan tekemiä luokituksia (Kuvio 1). Aineisto oli erittäin rikas, johon vaikuttivat 304 naisen kokemukset miehen käyttäytymisen muutoksista parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen. Tutkimusraportti kirjoitettiin siten, että saadut tulokset kuvaavat mahdollisimman laajasti naisten kokemuksia parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa oli keskeistä se kuinka totuudenmukaista tietoa tutkimuksella on pystytty tuottamaan (Kylmä & Juvakka 2007). Tutkimustulosten luotettavuutta lisää se, että tutkimusaineisto pohjautuu äitien omakohtaisiin kokemuksiin, jotka on analysoitu tarkasti sanasta sanaan auki. Tutkimukseen osallistuneiden naisten (n= 304) määrä oli laadulliseen tutkimukseen suuri, mikä asetti haastetta sen hallittavuudelle, mutta samanaikaisesti antoi tutkimustuloksille induktiivisuutta ja rikkautta. Äideillä oli samankaltaisia, mutta myös toisistaan täysin erilaisia kokemuksia miehen käyttäytymisen muutoksista lapsen kuoleman jälkeen. Sensitiivisen tutkimuksen osallistujien osalta tämä olisi suotavaa, jos tutkittavilla olisi erilaisia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä (Aho & Kylmä 2012). Koko tutkimusaineistossa äitien osuus oli 90 prosenttia, mikä tuo naisen näkökulman hyvin esiin. Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoituvat ne vanhemmat, jotka ovat vastanneet e-lomakkeella surujärjestöjen verkkosivuilla tai facebookissa. On mahdollista että tutkimuksen piiriin kuuluvista äideistä ovat siten jääneet tutkimuksen ulkopuolelle, ne äidit, jotka eivät ole löytäneet kyseisiä verkkosivustoja tai ne äidit, jotka eivät kuulu surujärjestöihin tai mihinkään sosiaalisen median ryhmiin.

Aineiston analyysin uskottavuutta lisää se, että aineiston pelkistämiseen käytettiin riittävästi aikaa. Tutkimusaineiston analysoijalla ei ollut omakohtaista kokemusta lapsen kuolemasta, joka lisäsi analyysin objektiivisuutta ja induktiivisuutta. Analyysin luotettavuutta lisää jatkuva vuoropuhelu aineiston ja muodostettujen pelkistysten ja alakategorioiden välillä (Kylmä & Juvakka 2007). Analyysivaiheessa palattiin alkuperäisilmaisuihin varmistaen, että ne on ymmärretty oikein. Analyysin luotettavuutta lisäämään on tuloksissa esitetty esimerkkejä naisten kokemista myönteisistä muutoksista, poistaen niistä vastaajien tunnisteet.

Jokaisen naisen kuvaus parisuhteen myönteisistä muutoksista on yksilöllinen, mikä oli nähtävissä tutkimusaineistossa. Lisäksi parisuhteeseen tulleita myönteisiä muutoksia lapsen kuoleman jälkeen naisten kokemina oli kuvattu osassa vastauksissa melko yleisellä tasolla, esimerkiksi ”mies muuttunut täysin lapsen kuoleman jälkeen.” Tieto myönteisistä muutoksista oli myös sisällöllisesti hajanaista osassa naisten vastauksissa. On myös huomioitava tutkimusaineisto on osa laajempaa surun tutkimusta, ja tässä tutkimuksessa se kohdistui vain naisten kokemuksiin myönteisiin muutoksiin.

Tutkimuksen rajoitukset huomioiden saatuja tuloksia ei voida siten täysin yleistää (Metsämuuronen 2009). Tulokset antavat kuitenkin viitteitä siitä, miten naiset kokevat myönteiset muutokset parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen. Lisäksi tulokset antavat tietoa siitä, millaiset tekijät voivat olla yhteydessä miesten käyttäytymisen myönteisiin muutoksiin lapsen kuoleman jälkeen. Voidaan myös olettaa, että parisuhteessa elävä nainen löytää tuloksista yhtäläisyyttä vastaavanlaisessa lapsen

kuoleman jälkeisessä elämäntilanteessa. On huomioitava, että aineisto on kuvausta eri-ikäisten naisten kokemuksista parisuhteessa elämisestä, eikä lapsen kuolemasta kulunutta aikaa ole rajattu tutkimuksessa.

6.3 Tutkimustulosten tarkastelu

Naiset kokivat, että miehen muuttuminen välittävämmäksi parisuhteessa oli hyvin kokonaisvaltaista. Naisten mukaan miehet muuttuivat paljon sekä identiteetin, että käytöksen suhteen lapsen kuoleman jälkeen. Valtaosa aiemmista tutkimuksista on todennut, että miesten käyttäytyminen voi muuttua lapsen kuoleman jälkeen välinpitämättömäksi, ja se saattaa johtaa uskottomuuteen tai avioeroon tai runsaaseen alkoholin liikkäyttöön (Li 2004, Roger 2008). Tässä tutkimuksessa keskityttiin myönteisiin kokemuksiin ja naisten kokemukset osoittavat, että miehet voivat muuttua myös toisenlaiseen suuntaan. Naiset kokivat tärkeäksi erityisesti sen, että miehet puhuivat tunteistaan enemmän. Kun mies pystyi puhumaan tunteistaan enemmän, pystyttiin ymmärtämään toista paremmin. Naiset painottivat sitä, ettei kannata erota, koska kukaan muu ihminen ei pystyisi ymmärtämään yhtä hyvin omaa ajatusmaailmaa tai toimintatapaa kuin nykyinen puoliso. Syitä miesten käytökseen välittävämmäksi muuttumiseen voi olla useita. Taustalla voi olla esimerkiksi huono omatunto siitä, että mies on ollut ennen lapsen kuolemaan paljon töissä ja nyt sitä haluttiin korvata olemalla kotona puolison ja muiden lasten kanssa. Naiset kokivat myönteisesti sen, että isät eivät välittäneet enää niin paljon rahasta ja talousasioista. Tämä ilmeni myös konkreettisesti miesten kotona olemisena ja läsnäolona.

Miehen lisääntyneellä läsnäololla oli suuri vaikutus parisuhteeseen. Lapsen kuoleman jälkeen naiset kokivat tarvitsevansa erityisen paljon miehen läsnäoloa. Miehet eivät halunneet etääntyä puolisoista tai paeta toista lapsen kuoleman jälkeen ja tämä eroaa aiemmista tutkimustuloksista (Buchi ym. 2009, Cacciatore 2010, Dyregrov ym. 2011, Lang ym. 2011). Merkittävää oli myös tutkimusta saatu tieto siitä, että mies osasi huomioida ja lohduttaa paremmin puolisoaan. Miehet kokivat parisuhteen entistä tärkeämmäksi, siihen haluttiin sitoutua ja avioliiton läheisyys koettiin tärkeänä voimavarana selviytymisessä. Aiemmat tutkimukset tukevat avioliiton läheisyyttä voimavarana (Cacciatore 2010, Moore ym. 2011, Song ym. 2011, Thompson ym. 2011, Titus ym. 2011, Gilmer ym. 2012), ja tässä tutkimuksessa se korostui myönteisen tutkimusaineiston pohjalta miehen parantuneena huomioimisena. Taustalla voi olla miesten muuttuminen sensitiivisemmiksi lapsen kuoleman jälkeen (McCraith 2004, Arnold & Gemma 2008, Aho 2010). Miesten empatian kasvu puolisoa kohtaan on osoitus siitä, että toisenlaiset asiat korostuvat lapsen kuoleman jälkeen.

Tutkimustuloksista ilmeni, että ristiriidat vähenivät parisuhteessa. Naiset kokivat, että miesten elämään asennoitumisen muuttuminen ja arvomaailman samankaltaistuminen johti esimerkiksi siihen, ettei mies ollut mustasukkainen tai väkivaltainen samalla tavalla kuin ennen lapsen kuolemaa. Tulokset eivät anna tietoa kuitenkaan siitä, ovatko muutokset pysyviä parisuhteessa, esimerkiksi väkivallan vähenemisen suhteen. Olennaista tämän tutkimuksen näkökulmasta on, että väkivallan tai mustasukkaisuuden vähenemistä kuvasivat naiset. Naisten on todettu joutuvan väkivallan kohteeksi joka viidennessä parisuhteessa (Piispa 2004). Väkivallan ilmenemisestä parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen tarvitaan lisätutkimusta, koska aiheesta on olemassa tutkimustietoa niukasti.

Siinä lasten arvostamisen lisääntymisessä, jonka naiset kokivat lisääntyneen miehillä lapsen kuoleman jälkeen, muodostivat elossa olevat lapset tärkeän osan. Naiset kokivat isien arvostavan lapsiaan enemmän kuin ennen lapsen kuolemaa, ja parisuhde parani vanhemmuuden arvostuksen

myötä. Tutkimus tuki aikaisempia tuloksia siitä, että parisuhde paranee lapsen kuoleman jälkeen, kun keskitytään elossa oleviin lapsiin (Alam ym. 2012).

Toive uudesta raskaudesta saattoi tulla joko äidille tai isälle välittömästi lapsen kuoleman jälkeen. Naiset kokivat, että uuden lapsen syntymän kokeminen oli eheyttävää, huolimatta siitä, että vanhemmilla oli pelkoa mahdollisesta uudesta menetyksestä. Lapsen kuoleman jälkeen naiset halusivat erota, esimerkiksi menettämisen pelon ja kiintymyksen vuoksi. Naiset kokivat, että miehen periksi antamattomuus asiassa saattoi estää avioeron. Lapsen syntymisen myötä arjessa oli välttämätöntä keskittyä uuteen lapseen. Kuollut lapsi saattoi elää uuden lapsen puheessa menneenä isosiskona tai -veljenä, ja parisuhteen ja koko perheen toiminnan kannalta tämä koettiin hyväksi. Lapsen kuolemasta puhumista pitäisi pyrkiä lisäämään terveydenhuollossa. Lisäksi sen tuomia, mahdollisia myönteisiä muutoksia, olisi hyvä tuoda esiin.

Parisuhteessa muodostui myös tärkeäksi toisen surun ymmärtäminen ja tukeminen tietoisesti, jota aikaisemmat tutkimukset tukevat (Arnold & Gemma 2008, Aho 2010, Lang ym. 2011, Dyregrov ym. 2012, Gilmer ym. 2012). Tässä tutkimuksessa toisaalta naiset kokivat, että mahdollisuus tukeutua toiseen ja surun lomittainen kulkeminen puolisoiden välillä lujitti parisuhdetta. Suru oli kuitenkin yhteinen.

Lapsen kuolema toi monimuotoisia myönteisiä muutoksia naisten kokemusten mukaan parisuhteeseen. Myönteiset muutokset kohdistuivat miesten persoonallisuuden muutoksiin ja vuorovaikutukseen, yhdessäoloon ja arvomaailmaan. Miesten käytösten muutosten taustalla voi olla toivoa paremmasta, paitsi paremmasta parisuhteesta myös paremmasta perhe-elämästä. Miehet olivat valmiita muutokselle ja halusivat saada aikaan hyvää lapsensa kuoleman kautta. Jos lapsen kuolemalle etsittiin tarkoitusta, se edisti sopeutumista elämään parina ilman lasta ja helpotti kuoleman ja surun hyväksymistä. Tämä tutkimustulos on yhdenmukainen aiempien tutkimustulosten kanssa, joiden mukaan vanhemmat ovat kertoneet, että lapsen kuolemalla on ollut oma tarkoituksensa parisuhteelle ja koko perheen elämälle (Kuhn 2008, Cacciatore 2010).

6.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimus tuottaa uutta tietoa naisten kokemuksista miehen käyttäytymisen muutoksista parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen. Tulokset myös monipuolistavat näkemystä naisten kokemuksista parisuhteesta lapsen kuoleman jälkeen. Tätä tietoa voidaan hyödyntää surevia äitejä kohdatessa ja heidän voimavarojensa kohdentamisessa. Hoitotyössä tutkimustuloksia voidaan hyödyntää kokonaisvaltaisessa parisuhteen huomioivassa hoidon suunnittelussa lapsen kuoleman jälkeen, esimerkiksi terapiassa. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää myös tunnistamalla naisten myönteiseksi kokemia muutoksia parisuhteessa lapsen kuoleman jälkeen, ja jakamalla tietoa eteenpäin, esimerkiksi vertaistuen tai koulutuksen muodoissa.

Lapsen kuoleman ohella vanhemmat saattavat joutua kokemaan myöhemmin myös muita raskaita kriisejä, esimerkiksi muiden sukulaisten kuolemaa ja ne voivat kuormittaa parisuhdetta. Jos parisuhteen kuormittuminen jatkuu liian pitkään, se voi viime kädessä vaikeuttaa puolisoiden surun kohtaamista ja surusta selviytymistä (Titus 2011, Alam ym. 2012). Siksi olisi todella tärkeää, että myönteisiä muutoksia pystyttäisiin tiedostamaan riittävän nopeasti ja parisuhde vahvistuisi.

Terveydenhuoltohenkilöstön lisäkoulutusta lapsensa menettäneiden vanhempien kohtaamiseen ja tiedon jakamiseen tarvitaan. Terveydenhuoltohenkilöstön tulee huomioida jokaisen naisen ja jokaisen parisuhteen yksilöllinen hoidon tarve ja kiinnittää erityishuomiota siihen, että apu

kohdentuu äiteihin, joilla on jonkin erityistilanteen, kuten muun parisuhde kriisin tai muihin elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien aiheuttama lisääntynyt hoidon tarve.

Mahdollisia naisten toimintatapoihin liittyviä muutoksia ei ole tässä tutkimuksessa tutkittu eikä näin ollen niiden vaikutusta ole voitu huomioida. Jatkossa on tarve selvittää naisten käyttäytymisen muutoksia laajemmin, koska naiset kokevat useimmin kuin miehet parisuhteensa vaikeaksi lapsen kuoleman jälkeen. Lisäksi myönteisten muutoksien pitkäaikaista vaikutusta parisuhteeseen lapsen kuoleman jälkeen ei tunneta, joten tämän yhteyden tutkiminen jatkossa on tarpeen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan esittää seuraavat johtopäätökset:

1. Lapsen kuolema toi naisten kokemusten mukaan monimuotoisia myönteisiä muutoksia parisuhteeseen. Naisten kokemukset osoittavat, että miehet voivat muuttua myös välittävämpään suuntaan, ja muutokset voivat olla hyvin kokonaisvaltaisia.
2. Naisten kokemusten mukaan miesten käyttäytymisen myönteisiä muutoksia painottamalla hoitotyössä voidaan ehkäistä parhaimmillaan parisuhteen ongelmia, esimerkiksi avioeroja tai väkivaltaa.
3. Miehen lisääntyneellä läsnäololla oli suuri vaikutus parisuhteeseen. Lapsen kuoleman jälkeen naiset kokivat tarvitsevansa erityisen paljon miehen läsnäoloa.
4. Lapsen kuolemasta puhuminen koetaan tärkeäksi parisuhteessa. Huolimatta aiheen sensitiivisyydestä ja arkaluonteisuudesta, siitä pitäisi pyrkiä puhumaan enemmän terveydenhuollossa, myös sen mahdollisesta myöhemmin vaikuttavasta myönteisestä muutoksesta parisuhteeseen ja koko perheen elämään.

LÄHTEET

- Aho AL. 2010. Isän suru lapsen kuoleman jälkeen. Tuki-interventio ja sen arviointi. Acta Universitatis Tamperensis 1551. Tampereen Yliopistopaino Oy, Juvenes Print.
- Aho AL & Kylmä J. 2012. Sensitiivinen tutkimus hoitotieteessä -näkökohtia tutkimusprosessin eri vaiheissa. Hoitotiede 24 (4), 271–280.
- Alam R, Barrera M, D'Agostino, Norma N, David B & Schneiderman, G. 2012. Bereavement Experiences of Mothers and Fathers Over Time After the Death of a Child Due to Cancer. *Death Studies* 36, 1–22.
- Arnold J & Gemma PB. 2008. The Continuig Prosess of Parental Grief. *Death studies* 32, 658–673.
- Barrera M, O'Connor K, Mammone D Ágostino N, Spencer L, Nicholas D, Jovcevska V, Tallet S & Schneiderman G. 2009. Early parental adjustment and bereavement after childhood cancer death. *Death Studies* 33, 497 –520.
- Bellali T & Papadatou D. 2007. The decision-making process of parents regarding organ donation of their brain dead child: a Greek study. *Social Science & Medicine*, 64 (2), 439–50
- Buchi S, Morgeli H, Schnyder U, Jenewein J, Glaser A, Fauchere JC, Ulrich Bucher H & Sensky T. 2009. Shared or discordant grief in couples 2-6 years after the death of their premature baby: effects on suffering and posttraumatic growth. *Psychosomatics* 50 (2), 123–30.
- Burns N. & Grove S. K. 2007. *The Practice of Nursing Research; Understanding nursing research.* 4th edition. W. B. Saunders Comp. Philadelphia.
- Cacciatore J. 2010. The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care* 49 (2), 134– 48.
- Dew J. P. 2009. The gendered meanings of assets for divorce. *Journal of Family and Economic*, 30, 20 – 31.
- Dew J & Wilcox W.B. 2011. Motherhood and Marriage: A Response *Journal of Marriage and Family* 73 (1), 29–32.
- Dyregrov A & Gjestad R. 2011. Sexuality Following the Loss of a Child. *Death Studies* 35 (4), 289–315.
- Dyregrov A & Gjestad R. 2012. Bereavement Care Losing a child: the impact on parental sexual activity. *Bereavement Care* 31 (1), 18–24.
- Gibson J, Gallagher M, Jenkins M. 2010. The experiences of parents readjusting to the workplace following the death of a child by suicide. *Death Studies*, 34 (6), 500–28.

- Gilmer MJ, Foster TL, Vannatta K, Barrera M, Davies B, Dietrich MS, Fairclough DL, Grollman J & Gerhardt CA. 2012. Changes in parents after the death of a child from cancer. *Journal of Pain & Symptom Management* 44 (4), 572–82.
- Hirsjärvi S, Remes P & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.
- Hogan N S & Schmidt L A. 2002. Testing the grief to personal growth model using structural equation modeling. *Death Studies* 26 (8), 615–634
- Kankkunen P & Vehviläinen-Julkunen K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Wsoy pro.
- Kontula O. & Haavio-Mannila E. 2009. The Impact of Aging on Human Sexual Activity and Sexual Desire. *The Journal of Sex Research* 46, (1) 46–56.
- Koskela H. 2011. Lapseni elää aina sydämessäni! Lapsen menetyksen merkitys vanhemman spiritualiteetin muotoutumisessa. Akateeminen väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto.
- Kuhn SK. 2008. The process of parental bereavement following the violent death of a child. Duquesne University. Ph.D. Pittsburgh, PA.
- Kylmä J & Juvakka T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy .Helsinki.
- Lang A, Fleiser AR, Duhamel, F, Sword W, Gilbert, KR & Corsini-Munt, S. 2011. Perinatal Loss and Parental Grief: The Challenge of Ambiguity and Disenfranchised Grief. *Journal of Death & Dying* 63 (2), 183–96.
- Lichtenthal WG, Currier JM, Neimeyer RA & Keesee NJ. 2010. Sense and significance: a mixed methods examination of meaning making after the loss of one's child. *Journal of Clinical Psychology* 66 (7), 791–12.
- Malinen K. 2011. Parisuhde pikkulapsiperheessä. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research*, 426.
- McCreight B S. 2004. A grief ignored: narratives of pregnancy loss from a male perspective. *Sociology of Health & Illness* 26 (3), 326–350.
- Metsämuuronen J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 125–135, 649–676.
- Parviainen K, Kaunonen M, Aho AL. 2012. Vanhempien kokemuksia yksilövertaistuesta lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 24 (2), 150–162.
- Pietarinen J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Teoksessa Karjalainen S, Launis V & Pelkonen, R. 2002. Tutkijan eettiset valinnat. Gaudeamus. Helsinki, 58–69.
- Ronkainen S, Pehkonen L, Lindblom - Yläne S, Paavilainen E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. WSOY pro.

Piispa M. 2004. Väkivalta ja parisuhde. Nuorten naisten kokeman parisuhdeväkivallan määrittely survey-tutkimuksessa. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, Yhteiskuntapolitiikan laitos, Sosiaalipolitiikka ja tilastokeskus.

Song J, Floyd F J, Seltzer M, Greenberg J S & Hong J.2010. Long-Term Effects of Child Death on Parents' Health-Related Quality of Life: A Dyadic Analysis. *Family Relations* 59 (3), 269–282.

Swanson KM, Swanson S, Connor S, Jolley SN, Pettinato M & Wang TJ. 2007. Contexts and evolution of women's responses to miscarriage during the first year after loss. *Research in Nursing & Health* 30 (1), 2–16.

Thompson A, Miller, Kimberly S, Barrera M Davies B, Foster T L, Gilmer M, Hogan N, Vannatta K & Gerhardt C A. 2011. A Qualitative Study of Advice From Bereaved Parents and Siblings. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care* 7 (2/3), 153–72.

Titus B, de Souza R.2011.Finding Meaning in the Loss of a Child: Journeys of Chaos and Quest. *Health Communication* 26 (5), 450–60.

Tilastokeskus 2011. Kuolemansyyt. Viitattu 22.12.2013. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ksyyt/>

TENK. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö.

Viitattu 26.2.2014. Saatavilla: http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanta/kaytanta.html

Vance JC, Boyle FM, Najman JM & Thearle MJ.2003.Couple distress after sudden infant or prenatal death: a 30- month follows up. *Neonatal Intensive Care* 16 (7), 45–9.

Wijngaards-de Meij L, Stroebe M, Schut H, Stroebe W, van den Bout J, van der Heijden PGM & Dijkstra I. 2008. Parents grieving the loss of their child: interdependence in coping. *British Journal of Clinical Psychology* 47 (1), 31–42.

LIITTEET

Kuvio 1. Esimerkki sisällönanalyysin etenemisestä alakategoria ”miehen välittävämmäksi muuttumisen osalta”

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkitys	Alakategoria
”Lapsen kuolema on pakottanut keskustelemaan kaikista elämään kuuluvista aiheista, myös niistä, joista yleensä parit eivät puhu, puhumme mieheni kanssa kaikista asioista nyt enemmän.”	Miehen puhumisen lisääntyminen	Miehen välittävämmäksi muuttuminen

Kuvio 2. Naisten kokemukset parisuhteen myönteisistä muutoksista lapsen kuoleman jälkeen.

Pelkistys	Alakategoria
Puhumisen lisääntyminen	Miehen välittävämmäksi muuttuminen
Tunteista puhumisen lisääntyminen	
Helpompi virheiden myöntäminen	
Arvostus rahaa kohtaan väheni	
Läsnäolon lisääntyminen	
Puolison parempi huomioiminen	
Lohduttamisen kyvyn paraneminen	
Riitojen vähentyminen	Ristiriitojen väheneminen
Turhista asioista hermoilemisen väheneminen	
Väkivallan väheneminen	
Mustasukkaisuuden väheneminen	

Elävien lapsien arvostamisen lisääntyminen	Lasten arvostamisen lisääntyminen
Lapsia ja lapsenlapsia kohtaan rakkauden lisääntyminen	
Toisen lapsen syntymisen eheyttävästi kokeminen	
Adoption hakemisesta sopiminen	
Toisen surun kunnioittamisen lisääntyminen	Surun erilaisuuden hyväksyminen
Toisen erilaisen surun ilmenemisen kunnioittaminen	
Toisen erilaisten selviytymiskeinojen ymmärtäminen	